CZU: 343.282:341.231.14 **DOI: 10.5281/zenodo.7362935**

REMEDIILE COMPENSATORII ÎN CAZUL EXECUTĂRII PEDEPSEI DETENȚIEI PE VIAȚĂ ÎN CONDIȚII PRECARE

RENIȚĂ Gheorghe,

doctor în drept, lector universitar, Departamentul Drept penal,Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0000-0003-2722-009X

The detention of a person in precarious conditions is contrary to art. 3 of the European Convention on Human Rights. This fact was found in a number of cases against the Republic of Moldova. In this respect, it was necessary to take general measures to remedy the situation. Thus, in 2017, the Republic of Moldova regulated compensatory remedies in case of detention in precarious conditions. The remedies in question were assessed by the European Court of Human Rights as, in principle, prospects for an adequate recovery of violations of the Convention caused by precarious conditions of detention. This study argues that compensatory remedies for precarious detention are also applicable to life imprisonment.

Keywords:detention, imprisonment, life imprisonment, precarious conditions, inhuman and degraded treatment.

Privarea de libertate a unei persoane trebuie să se facă, între altele, cu respectarea art. 3 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului şi, respectiv, a art. 24 din Constituţia Republicii Moldova. Aceste articole interzic tortura, pedepsele sau tratamentele inumane ori degradante.

În acest context, prin „privare de liberate” a unei persoane trebuie de avut în vedere timpul în care aceasta:

1) a fost reţinută şi s-a aflat în arest preventiv;
2) a fost sub arest la domiciliu;
3) s-a aflat într-o instituţie medicală, la decizia instanţei de judecată, pentru expertiză în condiţii de staţionar, precum şi la tratament, în urma aplicării în privinţa ei a măsurilor de constrângere cu caracter medical [1];
4) execută pedeapsa închisorii;
5) execută pedeapsa detenţiei pe viaţă.

În jurisprudenţa sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că art. 3 din Convenţie obligă statul să se asigure că orice persoană să fie deţinută în condiţii care sunt compatibile cu respectarea demnităţii umane, care să n-o supună suferinţei sau durerilor de o intensitate care să depăşească nivelul de suferinţă inerent detenţiei şi că, având în vedere cerinţele practice ale închisorii, sănătatea şi bunăstarea deţinutului să fie asigurate în mod adecvat. La evaluarea condiţiilor de detenţie, este necesar să se ia în considerare efectele cumulative [2].

Aceste constatări sunt valabile, *mutatis mutandis*, şi în raport cu art. 24 alin.(2) din Constituţia Republicii Moldova.

Astfel, statul are obligaţia pozitivă de a asigura privarea de liberate a unei persoane în condiţii/standarde adecvate. Care sunt condiţiile/standardele referitoare la privarea de liberate aflăm, spre exemplu, din mai multe documente adoptate sub auspiciul Consiliului Europei [3]. Nu vom insista aici asupra acestora.

În orice caz, dacă se încalcă aceste condiţii/standarde, atunci este posibil ca detenţia să fie considerată contrară art. 3 din Convenţia Europeană a Drepturilor şi art. 24 alin. (2) din Constituţia Republicii Moldova.

În acest studiu, îmi propun să analizez remediile compensatorii în cazul executării pedepsei detenţiei pe viaţă în condiţii precare.

Cu titlu preliminar, condiţiile precare de detenţie au constituit obiectul examinării de către într-o serie de cauze împotriva Republicii Moldova.

În acest sens, o generalizare a jurisprudenţei relevante găsim în cazul *Shishanov v. Republica Moldova*, în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reamintit că prima constatare a unei încălcări a art. 3 al Convenţiei de către Republica Moldova din cauza condiţiilor precare de detenţie din închisorile sale a fost făcută în hotărârea Ostrovar [4] şi de atunci a reţinut în mod constant aceeaşi încălcare în peste treizeci de cauze din Moldova. Ea a putut astfel observa o serie de probleme legate de închisorile din această ţară, inclusiv supraaglomerarea, lipsa de igienă şi a condiţiilor materiale adecvate, de proastă calitate şi cantitate insuficientă de alimente, precum şi de lipsa de îngrijiri medicale adecvate [5].

Constatările Curţii se referă la izolatoarele de detenţie provizorie din cadrul Ministerului Afacerilor Interne şi la penitenciarele nr. 13 din Chişinău, nr. 6 din Soroca şi nr. 15 din Cricova. Mai mult, caracterul repetitiv al problemelor identificate în cazul de faţă (*i.e.* Shishanov) a fost confirmat de faptul că mai mult de şaptezeci de cereri împotriva Republicii Moldova cu privire la condiţiile în locurile de detenţie şi care ridică, la prima vedere, o problemă de compatibilitate cu art. 3 din Convenţie erau pendinte în faţa sa [6], *i.e.* a Curţii Europene a Drepturilor Omului.

În aceste condiţii, Curtea a considerat că statul trebuie să pună la dispoziţia justiţiabililor un mecanism adecvat şi efectiv, care să permită autorităţii competente să examineze în fond temeinicia plângeri legate de condiţiile precare de detenţie şi să acorde despăgubiri adecvate şi suficiente [7].

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reamintit că, în ceea ce privește condițiile de detenție, remediile „preventive” şi cele de natură „compensatorie” trebuie să coexiste în mod complementar. Astfel, atunci când o persoană este deținută în condiții contrare art. 3 al Convenției, cel mai bun mod de recuperare posibil este încetarea rapidă a încălcării dreptului de a nu fi supus unui tratament inuman şi degradant. În plus, orice persoană care a suferit o detenție care îi încalcă demnitatea trebuie să poată obține despăgubiri pentru încălcările suferite [8].

Ca urmare a hotărârii Curţii Europene a Drepturilor Omului din 15 septembrie 2015, pronunţate în cazul *Shishanov v. Republica Moldova*, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat, între altele, Legea nr. 163 din 20 iulie 2017 [9] şi Legea nr. 272 din 29 noiembrie 2018 [10] prin care au fost modificate şi completate unele acte legislative. În particular, ne interesează amendatele la Codul de procedură penală ce vizează remediile pentru privarea de libertate în condiţii precare.

Astfel, potrivit art. 385 (articol care stabileşte chestiunile pe care trebuie să le soluționeze instanţa de judecată la adoptarea sentinţei) alin. (5) şi (6) din Codul de procedură penală:

> „(5) În cazul constatării încălcării drepturilor privind condiţiile de detenţie, garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, reducerea pedepsei se va calcula în felul următor: două zile de închisoare pentru o zi de arest preventiv.
>
> (6) În cazul în care condamnatul s-a aflat în arest preventiv, în condiţiile specificate la alin. (5), nu mai puţin de 3 luni până la numirea cauzei spre judecare, la stabilirea, în calitate de pedeapsă principală, a muncii neremunerate în folosul comunităţii, a amenzii sau a privării de dreptul de a ocupa anumite funcţii sau de a exercita o anumită activitate, acesta este liberat de executarea pedepsei de către instanţa de judecată.”

Aceste prevederi sunt aplicabile atunci când instanţa de judecată a examinat o cauză penală de învinuire (fondul cauzei) a unei persoane şi trebuie să pronunţe sentinţa.

Totodată, art. 473^2 alin. (1) din Codul de procedură penală stabileşte că plângerea împotriva administraţiei instituţiei penitenciare referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului sau ale prevenitului, garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a

libertăţilor fundamentale, poate fi înaintată de către condamnat sau prevenit, personal sau prin intermediul unui avocat, la instanţa de judecată în a cărei rază teritorială se află instituţia penitenciară în care se deţine condamnatul sau prevenitul ori, după caz, din care a fost eliberat.

Această normă este incidentă după ce a fost pronunţată sentinţa de condamnare. Plângerile depuse în baza normei precitate sunt examinate de judecătorii de instrucţie. După evaluarea condiţiilor de detenţie, judecătorul de instrucţie va pronunţa o încheiere executorie, însă care poate fi atacată cu recurs la curtea de apel de către părţi, în termen de 10 zile de la data pronunţării.

Cu privire la soluţiile pe care le poate pronunţa judecătorul de instrucţie, conform art. 473[4] alin. (3) și (4) din Codul de procedură penală:

„(3) În urma constatării faptului că condamnatul sau prevenitul a fost deţinut în condiţii contrare prevederilor art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, instanţa de judecată obligă administraţia instituţiei penitenciare să înlăture condiţiile precare de detenţie, stabilindu-i un termen concret, care nu va depăşi 15 zile, după expirarea căruia instituţia penitenciară informează instanţa de judecată despre executarea încheierii.

(4) În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art. 473[2] alin. (3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 3 zile de reduceri pentru 10 zile de detenţie în condiţii precare calculate cumulativ.”

Aşadar, potrivit Codului de procedură penală, administraţia instituţiei penitenciare trebuie să înlăture condiţiile precare de detenţie într-un termen care nu va depăşi 15 zile. Acesta este un remediu preventiv.

În subsecvent, detenţia în condiţii precare poate fi compensată prin reducerea: i) cu două zile pentru fiecare zi de detenţie preventivă (*i.e.* arest preventiv) în condiţii precare – în cazul persoanelor aflate în detenţie preventivă [art. 385 alin. (5) în coroborare cu art. 473[4] alin. (6)]; şi ii) pe baza unei scutiri de la o zi la trei pentru zece zile de detenţie în condiţii precare – în cazul persoanelor care îşi execută pedeapsa închisorii [art. 473[4] alin. (4)] [11].

Totodată, conform alin. (5) al art. 473[4] din Codul de procedură penală, în cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art. 473[2] alin. (3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei în condiţiile alin. (4) din prezentul articol, iar în privinţa perioadei rămase, dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului a sumei băneşti în mărime de până la 2 unităţi

convenţionale pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condiţiilor de detenţie, precum şi a costurilor şi cheltuielilor aferente.

În aşa mod s-a dat eficienţă constatării Curţii Europene a Drepturilor Omului din hotărârea *Campbell și Fell v. Regatul Unit* din 28 iunie 1984 [12], conform căreia „justiția nu se poate opri la poarta închisorii” (*justice cannot stop at the prison gate*).

Ulterior, în cazul *Draniceru v. Republica Moldova*, Curtea Europeană a apreciat că noul remediu instituit în Republica Moldova reprezintă, în principiu, perspective de redresare adecvată a încălcărilor Convenţiei provocate de condiţiile precare de detenţie [13].

După această clarificare, trebuie de remarcat că un judecător de instrucţie a ridicat din oficiu o excepţie de neconstituţionalitate şi a invocat că „jurisprudenţa în materie nu a reuşit să dezvolte un înţeles care să constituie un reper obiectiv de aplicabilitate a remediilor compensatorii pentru constatarea condiţiilor inumane de detenţie [reglementate la art. 473^4 alin. (4) şi (5) din Codul de procedură penală] în privinţa persoanelor condamnate la detenţie pe viaţă. Aici există, în opinia autorului excepţiei, o incertitudine şi o neclaritate. Persoana condamnată la detenţie pe viaţă nu poate prevedea, în mod rezonabil, dacă poate beneficia de vreun remediu compensatoriu pentru constatarea condiţiilor inumane de detenţie” [14].

În opinia autorului excepţiei de neconstituţionalitate, remediile compensatorii pentru constatarea condiţiilor inumane de detenţie nu sunt aplicabile în privinţa persoanelor condamnate la detenţie pe viaţă. Aceasta ar rezulta dintr-o interpretare sistemică şi textuală a prevederilor art. 473^4 alin. (4) şi (5) din Codul de procedură penală. Omisiunea legislativă ar contraveni principiului egalităţii [15].

Cauza în care a fost ridicată excepţia de neconstituţionalitate avea ca obiect o cerere de la un deţinut condamnat la detenţiunea pe viaţă privind constatarea condiţiilor de detenţie care afectează grav drepturile sale, garantate de art. 3 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului.

La rândul său, Curtea Constituţională dacă, într-adevăr, remediile compensatorii pentru constatarea condiţiilor inumane de detenţie nu ar fi aplicabile în privinţa persoanelor condamnate la detenţie pe viaţă.

Sub acest aspect, Curtea a constatat că prevederile art. 473^4 alin. (4) şi (5) din Codul de procedură penală utilizează termenul general de „condamnaţi”, fără a face vreo distincţie între condamnaţii care execută detenţia pe viaţă sau cei care ispăşesc pedeapsa închisorii [16].

De asemenea, Curtea Constituțională a făcut apel la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. În particular, s-a reținut cazul *Dimitar Angelov v. Bulgaria*, în care Curtea Europeană a notat că atât remediul preventiv, cât și cele compensatorii instituite în Bulgaria nu se limitează la unele categorii de deținuți, ci au o aplicare generală pentru toți condamnații aflați în condiții inumane de detenție și pot fi folosite de oricine se află în detenție, inclusiv de deținuții care execută detenția pe viață [17].

Astfel, Curtea Constituțională a reținut că normele contestate „nu prevăd vreo interdicție de aplicare în cazul pedepsei detenției pe viață a remediilor compensatorii în cazul executării pedepsei în condiții contrare art. 24 din Constituție, interpretat prin prisma art. 3 din Convenția Europeană, fiind incidentă regula *Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus* (unde legea nu distinge, nici interpretul nu trebuie să distingă). Cu alte cuvinte, caracterul general al formulării unui text legal conduce la caracterul general al aplicării lui, fără să fie necesare distincții pe care textul respectiv nu le conține și nu le urmărește (...). Prin urmare, remediile în discuție pot fi aplicate inclusiv persoanelor care execută o pedeapsă cu detenția pe viață” [18].

Totuși, Curtea nu s-a oprit aici și a explicat cum anume pot fi aplicate remediile compensatorii în privința persoanelor care execută pedeapsa detenției pe viață în condiții precare.

În acest sens, s-a reținut că în conformitate cu art. 91 alin. (5) din Codul penal, persoana care execută pedeapsa detenției pe viață poate fi liberată condiționat de pedeapsă înainte de termen dacă instanța de judecată va considera că nu mai există necesitatea executării continuate a pedepsei și dacă această persoană a executat efectiv cel puțin 30 de ani de închisoare, fără a se lua în calcul compensarea privilegiată a zilelor de muncă [19].

Așadar, potrivit Curții Constituționale, „remediile compensatorii reglementate de art. 473^4 alin. (4) și (5) din Codul de procedură penală ar putea fi incidente și în cazul persoanelor care execută pedeapsa detenției pe viață în contextul constatării de către instanță dacă persoana a executat efectiv cel puțin 30 de ani de închisoare și întrunește condițiile legale pentru ca să fie eliberată condiționat în baza art. 91 alin. (5) din Codul penal” [20].

La o concluzie similară a ajuns și Curtea Constituțională a României în Decizia sa nr. 620 din 22 septembrie 2020 [21]. De asemenea, în Decizia nr. 242 din 8 aprilie 2021, Curtea Constituțională a României a subliniat că „dispozițiile referitoare la compensarea în cazul cazării (a se citit – deținerii – n.a.) în condiții necorespunzătoare se circumscriu primei etape a liberării condiționate, acestea

reprezentând, în fapt, o altă modalitate de calcul ce trebuie avută în vedere la verificarea îndeplinirii condiţiei ce priveşte fracţiile de pedeapsă ce trebuie obligatoriu executate. Această modalitate de calcul se aplică (...) şi persoanelor condamnate la detenţiunea pe viaţă” [22].

Revenind la cazul în care judecătorul de instrucţie a ridicat excepţia de constituţionalitate, mai trebuie de precizat că Curtea Constituţională a Republicii Moldova a considerat că problema abordată de autorul excepţiei de neconstituţionalitate vizează interpretarea şi aplicarea legii, care ţine de competenţa instanţelor de judecată în fiecare caz particular [23].

În vederea consolidării acestei afirmaţii, Curtea a constatat că există cazuri în care instanţa de recurs a stabilit că şi în privinţa persoanelor condamnate la detenţie pe viaţă sunt incidente remediile prevăzute la art. 473[4] din Codul de procedură penală (*e.g.* Decizia Curţii de Apel Chişinău din 24 mai 2021, dosarul nr. 21r-1056/21) [24]. În consecinţă, Curtea nu a reţinut vreo omisiune legislativă cu relevanţă constituţională. Această constatare a scutit Curtea să verifice incidenţa articolelor din Constituţie invocate de autorul excepţiei de neconstituţionalitate [25].

Din aceste considerente, prin Decizia nr. 19 din 15 februarie 2022, Curtea Constituţională a Republicii Moldova a declarat inadmisibilă sesizarea privind excepţia de neconstituţionalitate a art. 473[4] alin. (4) şi (5) din Codul de procedură penală.

Aşadar, Curtea nu a constatat vreo problemă de constituţionalitate prin faptul că nu este specificat expres că remediile compensatorii pentru detenţia precară sunt aplicabile şi în cazul executării pedepsei detenţiei pe viaţă. Cert este faptul că şi în cazul pedepsei detenţiunii pe viaţă sunt incidente dispoziţiile relevante referitoare la remediile compensatorii pentru detenţia în condiţii precare. La data redactării acestui articol, judecătorul care a ridicat excepţia de neconstituţionalitate încă nu pronunţa-se încheierea pe marginea cazului. Vom vedea ce soluţia va adopta.

Referinţe:

1. A se vedea pct. 2 din dispozitivul Hotărârii Curţii Constituţionale nr. 3 din 23 februarie 2016 privind excepţia de neconstituţionalitate a alineatelor (3), (5), (8) şi (9) ale articolului 186 din Codul de procedură penală (termenul arestului preventiv) (Sesizarea nr.7g/2016). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 49-54.

2. *Shishanov v. Republica Moldova*, hotărârea din 15 septembrie 2015, § 83.
3. A se vedea, spre exemplu: *Basic Principles for the Treatment of Prisoners. General Assembly resolution 45/111.* Disponibil:https://www.ohchr.org/sites/default/files/basicprinciples.pdf; Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners. Disponibil: https://bit.ly/3y2CGI8; *Închisoarea. Extras din cel de-al 2-lea Raport general, publicat în 1992*. Disponibil: https://rm.coe.int/16806ce964; *Evoluția standardelor CPT cu privire la închisoare. Extras din cel de-al 11-lea Raport general, publicat în 2001.* Disponibil: https://rm.coe.int/16806cd244
4. *Ostrovar v. Republica Moldova*, hotărârea din 13 Septembrie 2005, §§ 80-90.
5. *Beccievv. Republica Moldova*, hotărârea din 4 octombrie 2005, §§ 41-48; *Holomiov v. Republica Moldova*, hotărârea din 7 noiembrie 2006, §§ 113-122; *Istratii și alțiiv. Republica Moldova*, hotărârea din 27 martie 2007, §§ 48-59 et 68-72; *Modarca v. Republica Moldova*, hotărârea din 10 mai 2007, §§ 63-69; *Ciorap v. Republica Moldova*, hotărârea din 19 iunie 2007, §§ 65-71; *Popoviciv. Republica Moldova*, hotărârea din 27 noiembrie 2007, §§ 56-57; *Ţurcan v. Republica Moldova*, hotărârea din 27 noiembrie 2007, §§ 35-39; *Malai v. Republica Moldova*, hotărârea din 13 noiembrie 2008, §§ 33-35; *Valeriu și Nicolae Roşcav. Republica Moldova*, hotărârea din 20 octombrie 2009, §§ 78-79; *Gavrilovici v. Republica Moldova*, hotărârea din 15 decembrie 2009, §§ 42-44; *I.D.v. Republica Moldova*, hotărârea din 30 noiembrie 2010, §§ 44-46; *Oprea v. Republica Moldova*, hotărârea din 21 decembrie 2010, §§ 39-42; *Rotaru v. Republica Moldova*, hotărârea din 15 februarie 2011, §§ 33-42; *Feraru v. Republica Moldova*, hotărârea din 24 ianuarie 2012, §§ 41-46; *Hadji v. Republica Moldova*, hotărârea din 14 februarie 2012, §§ 19-20; *Constantin Modarcav. Republica Moldova*, hotărârea din 13 noiembrie 2012, §§ 25-27; *Ciorap v. Republica Moldova* (nr. 3), hotărârea din 4 decembrie 2012, §§ 35-37; *Mitrofan v. Republica Moldova*, hotărârea din 15 ianuarie 2013, §§ 37-41; *Ipati v. Republica Moldova*, hotărârea din 5 februarie 2013, §§ 64-65; și *Segheti v. Republica Moldova*, hotărârea din 15 octombrie 2013, §§ 30-33.
6. *Shishanov v. Republica Moldova*, hotărârea din 15 septembrie 2015, § 127.
7. *Ibidem*, § 130.
8. *Ibidem*, § 131.
9. Legea nr. 163 din 20 iulie 2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 364-370.
10. Legea nr. 272 din 29 noiembrie 2018 pentru modificarea unor acte

legislative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 462-466.

11. A se vedea § 37 din Decizia Curţii Constituţionale nr. 105 din 1 iulie 2021 de inadmisibilitate a sesizării nr. 68g/2021 privind excepţia de neconstituţionalitate a unor dispoziţii din articolele 385 alin. (5) şi 473^4 alin. (4) şi (6) din Codul de procedură penală (reducerea pedepsei pentru detenţie în condiţii precare). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 175-179.
12. *Campbell și Fell v. Regatul Unit*, hotărârea din 28 iunie 1984, § 69.
13. *Draniceru v. Republica Moldova*, dececizia de inadmisibilitate din 12 februarie 2019, § 41.
14. A se vedea § 8 din Decizia Curţii Constituţionale nr. 19 din 15 februarie 2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 211g/2021 privind excepţia de neconstituţionalitate a articolului 473^4 alin. (4) şi (5) din Codul de procedură penală (remediile compensatorii în cazul executării pedepsei detenţiei pe viaţă în condiţii precare). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 73-77.
15. *Ibidem*, § 9.
16. *Ibidem*, § 27.
17. A se vedea *Dimitar Angelov v. Bulgaria*, hotărârea din 21 iulie 2020, § 54 și § 64, precum şi jurisprudenţa citată acolo.
18. A se vedea § 29 din Decizia Curţii Constituţionale nr. 19 din 15 februarie 2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 211g/2021 privind excepţia de neconstituţionalitate a articolului 473^4 alin. (4) şi (5) din Codul de procedură penală (remediile compensatorii în cazul executării pedepsei detenţiei pe viaţă în condiţii precare).
19. *Ibidem*, § 30.
20. *Ibidem*, § 31.
21. A se vedea § 14-18 din Decizia Curţii Constituţionale a României nr. 620 din 22 septembrie 2020 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 55^1 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor şi a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal. În: *Monitorul Oficial al României*, 2021, nr. 82.
22. A se vedea § 46 din Decizia Curţii Constituţionale a României nr. 242 din 8 aprilie 2021 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art. 55^1 din Legea nr.254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, în interpretarea dată prin Decizia nr.7 din 26 aprilie 2018,

pronunţată de Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală. În: *Monitorul Oficial al României*, 2021, nr. 677.

23. A se vedea § 32 din Decizia Curţii Constituţionale nr. 19 din 15 februarie 2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 211g/2021 privind excepţia de neconstituţionalitate a articolului 473^4 alin. (4) şi (5) din Codul de procedură penală (remediile compensatorii în cazul executării pedepsei detenţiei pe viaţă în condiţii precare).
24. A se vedea Decizia Curţii de Apel Chişinău din 24 mai 2021, dosarul nr. 21r-1056/21. Disponibilă: https://bit.ly/3IdVsRu
25. A se vedea § 32 din Decizia Curţii Constituţionale nr. 19 din 15 februarie 2022 de inadmisibilitate a sesizării nr. 211g/2021 privind excepţia de neconstituţionalitate a articolului 473^4 alin. (4) şi (5) din Codul de procedură penală (remediile compensatorii în cazul executării pedepsei detenţiei pe viaţă în condiţii precare).